

slikal njegove prirodne krasote. Zdaj hoče opozoriti rusko občinstvo ne le na veličastvo uralskih gorâ, ampak tudi na bogastvo njih podzemskih zakladov. Zato je verno naslikal posebno mineralne skupine, zanimive geološke sklade, drage rude, rudokope uralske itd. Kritik B. Nikonov pravi v „Njivi“ o tej rastavi: Dandanes se izkoriščajo prirodni zakladi uralski še na najprimitivnejši način — od tamošnjih kmetov. Tudi obdelovanje rudnin je večinoma le kmečka domača obrt. Ti domači umetniki seveda ne morejo niti prav izkoristiti rudnin niti jih spraviti na trg. Zato je v Rusiji razširjenih vse polno „uralskih samocvetov“, dragih kamenov, ki so ponarejeni prišli čez mejo in niso nikdar videli Urala. Umetniško delovanje Denisovo ima pa ta namen, da se dvigne gospodarsko delovanje v Uralu in njegovo bogastvo po slikah odkrije ruski javnosti.

M. N. Zagoskin. Dne 6. julija je preteklo 50 let od smrti ruskega pisatelja Zagoskina, ki ga nazivljejo očeta ruskega zgodovinskega romana. Rojen je bil l. 1789. v Ramzaju v penzenski guberniji. Še na pol otrok je že napisal povest „Pustynnik“ ter dramo „Leon i Zydeja“. „Pustynnik“ je starišem Mihajla Nikolajeviča še precej ugajal, o drami je pa rekel sam, da je še „zelen“ proizvod. S 14. letom pride nato v Peterburg. Šel je k vojakom in bil ranjen v nogo v bitki pri Polockem. Zdaj je začel pisati za gledališče. Zagoskinove igré so ugajale Šahovskemu in ta jih je tudi spravil na oder. Zagoskin je jel pisati burke in šaloigre. A komedija mu je postala kmalu preomejena. Sam pravi, da mu je „nadojelo taskatj kandyaly uslovnyh protivojestestvennyh zakonov, kotorye nosit sočinitelj, pišuščij komediji“ — naveličal se je vleči za seboj vezi hipotetičnih protinaravnih zakonov, ki vežejo pisatelja komedij. Sklenil je, da začne pisati romane. Proučeval je rusko zgodovino in izdal l. 1829. prvi ruski zgodovinski roman „Jurij Miloslavskij ili russkie v 1612. godu.“ V obliki se je naslanjal na Walterja Scotta, vsebina je bila pa prav patriotično-ruska. Uspeh tega romana je bil velikanski. Prvi ruski pisatelj — Puškin, Žukovskij, Gnëdič, Dimitrijevič, Krylov — so mu izrekli svoje priznanje, in vse rusko občinstvo ga je čitalo s slastjo. Na tisoče stenskih slik in tobačnic s podobami iz tega romana so prodali po vsej Rusiji. V kratkem času je „Jurij“ izšel osemkrat, in preložili so ga na francoski, nemški, italijanski, holandski in angleški jezik. — Zagoskin je spisal pod vtiskom tega uspeha roman „Roslavljev, ili russkie v 1812. godu.“ Ta pa ni imel sreče. Zgodovinski roman se ne dá pisati iz časov, ki so ravnokar minili in ki jih še vsi pomnijo. Žukovskij mu je pisal: „Nam so preveč znane zgodovinske osebe iz l. 1812. Bistvena istinitost nam ovira svobodo domišljije.“ Nobeno njegovo zgodovinsko delo ni doseglo več „Jurija“, dasi je spisal 29 knjig romanov in povesti in 17 komedij. Umrl je dne 6. julija l. 1852. v Moskvi.

Spomenik Glinki, zlagatelju oper „Življenje za carja“ ter „Ruslan in Ljudmila“, bodo postavili v St. Peterburgu.

P. W. Kreiten. Dne 6. junija je umrl v Kirchrathu na Nemškem zaslužen pesnik in kritik p. W. Kreiten iz družbe Jezusove. Bil je nadarjen beletrist, spreten publicist, fin kritik in natančen poznavavec svetovnega slovstva. Kakor Janez Janssen je bil tudi Kreiten sin poštenega kovača, rojen l. 1847. v Gangelthu ob nizozemski meji. Kot 16 leten mladenič je vstopil že v samostan; da bi si utrdil rahlo zdravje, so ga dali predniki na južno Francosko, kjer se je naučil francoskega jezika in se natančno seznanil s provansalsko liriko. Z J. Dielom, svojim redovnim tovarišem, ki je bil enako nežne pesniške narave, se je izobrazoval na visokih šolah. Diel je pisal novele v Eichendorffovem slogu, je zložil dramo „Skanderbeg“ in mnogo balad in liričnih pesmi. Skupaj sta preložila del starih latinskih stihov Skarbiewskega v moderne oblike. Spoznala sta, da se katoličani mnogo premalo zavedajo svojih lastnih literalnih del. Ustavila sta se pretiranemu obožavanju Goetheja in krenila na stran krščanskega idealizma, ki so ga zastopali grof Friderik Leopold Stolberg, kneginja Galicin in romantični Brentano. Po Dielu se je seznanil Kreiten z zgodovinarjem Janssenom, s slikarjem Eduardom pl. Steinlejem, z Luizo Henzel, Emilijo pl. Ringseis, z Edmundom Jörgom in Molitorjem, ki so delovali kot leposlovci in umetniki v katoliškem duhu. Prišla sta v slavni samostan Maria-Laach, kjer so njih redovni bratje začeli l. 1871. izdajati izvrstno znanstveno revijo „Stimmen aus Maria-Laach“, v kateri je Kreiten objavil mnogo literarnih studij. Izdal je več pesniških del svojih literarnih tovarišev. Svoje lastne pesmi pa je dal na svetlo v zbirkah „Heimathsweisen“ in „Den Weg entlang“, ki sta našli veliko priznanje, kakor tudi didaktična zbirka pesniških izrekov „Allerlei Weisheit. Aphorismen.“ Njegova lirika slavi v nežnočutnih verzih zmago čiste božje ljubezni nad boleščjo in trpljenjem. A njegova najboljša dela so literarno-zgodovinska. Pozornost je zbudila njegova kritična knjiga o Voltairju, slovitem francoskem protikrščanskem pesniku in pisatelju. Kreiten je pokazal njegov značaj odkrito v pravi svetlobi. Opisal je obširno življenje in delovanje Brentanovo in izdal kritično pesniška dela velike vestfalske pesnice pl. Droste-Hülshoff. Nato je popisal življenje in dela francoskega dramatika Molièra in hamburškega pesnika in konvertita Drevesa. O Pascalu je nabral mnogo gradiva, ki ga pa ni utegnil pred smrtjo predelati v celotno knjigo. Izborno je deloval kot kritik. Dve načeli je imel pri kritiki: Spoznal je, da se je treba krepko ustaviti goljufivi reklami, katero delajo za protiverske spise in pisatelje, ter da je treba povzdigniti katoliško leposlovje,

kateremu manjka včasih višje umetniške oblike. S krepko besedo in nepobitno logiko je ocenil posamezne romane, ki so jih izdali Feliks Dahn, Jurij Ebers, Viljemina pl. Hillern, Rihard Voss, Rudolf Gottschall. Jasno je osvetlil razne tendenciozne romane in Bodenstedtovo zbirko „Mirza-Schaffy“. Zares izborna pesniška dela pa je znal ljubeznivo priporočiti in občinstvo opozoriti nanje. Znameniti nemški katoliški pesniki Fr. W. Weber, L. Brill, A. Jüngst, Fr. A. Muth, F. W. Helle, E. Ringseis, W. R. Reuter, I. Pohl, M. Herbert, L. van Heemstede, A. Lieber, I. Seeber, R. Kralik i. dr. pa so našli v njem bistroumnega in dobrohotnega ocenjevatelja.

Francozi o Slovanih. Prva sta zbudila v Parizu zanimanje za slovanska vprašanja Čeh Jožef Frič in profesor slavistike na pariški „Sorbonni“ Louis Leger s knjigo „Bohême historique, pittoresque et littéraire“ pred štiriintridesetimi leti. Dolgo se o tem na Francoskem ni več podrobneje govorilo, dokler ni izdal A. Denis knjige „Fin de l'indépendance bohême“ in Louis Leger knjigo „Histoire de l'Autriche-Hongrie“, v kateri se je posebno oziral na slovanske narode. Oba Francoza sta dalj časa bivala v Pragi. Ko je v francoščini izšel dr. Kramača članek „Prihodnost Avstrije“, so se začeli Francozi bolj zanimati za avstrijske Slovane. Francoski publicist André Chéradame je prepotoval Avstrijo in se natančneje poučil o naših razmerah. Pri tej priložnosti je bil tudi v Ljubljani. Izdal je na podlagi teh svojih poizvedeb spis „Evropa in avstrijsko vprašanje na pragu XX. stoletja“. Knjiga ima 355 strani in 14 zemljevidov. S Čehi posebej se bavi še spis Hipmanov „Les Tchèques au XIX. Siècle“.

Kapital in znanost. To se mora priznati ameriškim milijonarjem, da kažejo več smisla za znanost, kakor njihovi bratje po usodi v drugih delih sveta. Nič nenavadnega ni v Ameriki, da ustanovi kak milijonar vseučilišče, zvezdarno ali kak drug znanstveni zavod. Ni še dolgo, odkar je podaril Mr. John Rockefeller vseučilišču v Chicagi zopet 6 milijonov mark, vsega skupaj doslej 40 milijonov. Zdi se, da se med seboj kosajo, kdo bo dal več. Mnogo znanstvenih zavodov nosi ime svojih dobrotnikov. St. Gerard je podaril za „Gerard College“ 30 milijonov mark, Ch. Pratt za „Pratt-Institut“ 15 milijonov, John Hopkins za „Hopkins University“ 13 milijonov. Drexel je podaril „Institutu“ 13 milijonov, Stanford 11 milijonov, Cornell 6 milijonov, Vanderbilt 5 milijonov, Low za „Columbia University“ 4 milijone mark. — Treba torej samo še, da se kak slovenski milijonar v Ameriki navduši za znanost — pa imamo v Ljubljani vseučilišče!

Jurij Brandes, znani kritik in essayist, je praznoval 4. febr. svojo 60letnico. Izvrstno pozna največje slovstvo. Izmed Slovanov je najbolj naklonjen Poljakom. Rusov ne mara tako. Njegovi spisi so

sicer duhoviti, njegov slog krasen, a kot kritik ne stoji na krščanskem stališču. V Christianiji in v Stockholmu so priredili njemu na čast razne slovesnosti.

„Paternidad“, drama Sigismunda Pey-Ordeixa, znanega španskega katol. duhovnika in pisatelja, se je igrala v Barceloni. Sprejeta je bila z velikim navdušenjem. Pey-Ordeix je dosegel jako velik uspeh pri občinstvu. Med njegovimi knjigami je široko izven španskih mej znana „Crisis de la Compania de Jézus“.

Pavel Bourget o Sienkiewiczzu. Pisateljica razprave „Esseji o Henrikju Sienkiewicz-u“ dr. med. Matilda Kobynierovna je vprašala pismeno P. Bourgeta, kako mnenje ima o tem slavnem romanopiscu. P. Bourget je odpisal med drugim: „Jaz sem velik častivec Sienkiewiczev. Njegovo delo „Quo vadis?“ pa prištevam kot zgodovinski roman med mojstrska dela.“

Stolp sv. Marka v Benetkah. Vsakega prijatelja umetniških spomenikov je globoko pretresla vest, da se je porušil svetovnoznani stolp sv. Marka v Benetkah. Kdorkoli je šel v solnčno Italijo, da občuduje tam slavna dela največjih umetnikov, nobeden ni zamudil ugodne priložnosti, da ne bi šel po zlozlih poševnih hodnikih gori na ta 98 m visoki stolp, odkoder je imel prekrasen pogled na divno Venecijo z njenimi čarobnimi kanali in palačami, čez peščene lagune, čez sinjo Adrijo tja gori do belih triglavskih vrhov na eni, in čez bogato severno-italijansko planjavo na drugi strani. Lanski letnik „Dom in Sveta“ je na str. 339. prinesel njegovo podobo, kakor si ga videl od cerkve S. Maria della Salute z veličastno doževno palačo na desni, in s kraljevo palačo na levi strani. Začeli so ga zidati l. 888., dokončali so ga l. 1178. Bil je nema, a zvesta priča vsega beneškega zmagoslavja. Zdelo se je, da bo stal do konca sveta, a dne 14. julija letos, ob 10. uri dopoldne, se je nenadoma zgrudil v razvaline, ki so podrle pod seboj prekrasno Sansovinovo loggetto in precejšen del kraljeve palače z neprecenljivimi kipi in reliefi ter pokrili tretjino vsega trga sv. Marka z žalostno ruševino. Velika sreča je, da nista poškodovana cerkev in doževa palača — najdragocenejša bisera severne Italije, ki sta mu stala ob vznožju. Benečani ga hočejo postaviti iznova ravno takšnega, kakor je bil prej. Po celi Italiji zbirajo denar za zgradbo, ki je proračunjena z loggetto vred na 6 milijonov lir.

Anglež o Gabrielu d'Annunzio. Anglež Ouida je izdal pred kratkim zanimivo knjižico o italijanskih razmerah z naslovom „Critical studies“. V njej govori tudi o znanem pesniku Gabrielu d'Annunzio, kateri je pred enim mesecem prišel tudi v Trst in v Istro, povsod od Italijanov proslavljan kot pravi in pristni sin starih Rimljanov. Ouida vidi v Annunziu novega Boccaccia, ki je podoben svojemu vzoru ne le po talentu, ampak tudi po brezstidnosti. V ne-